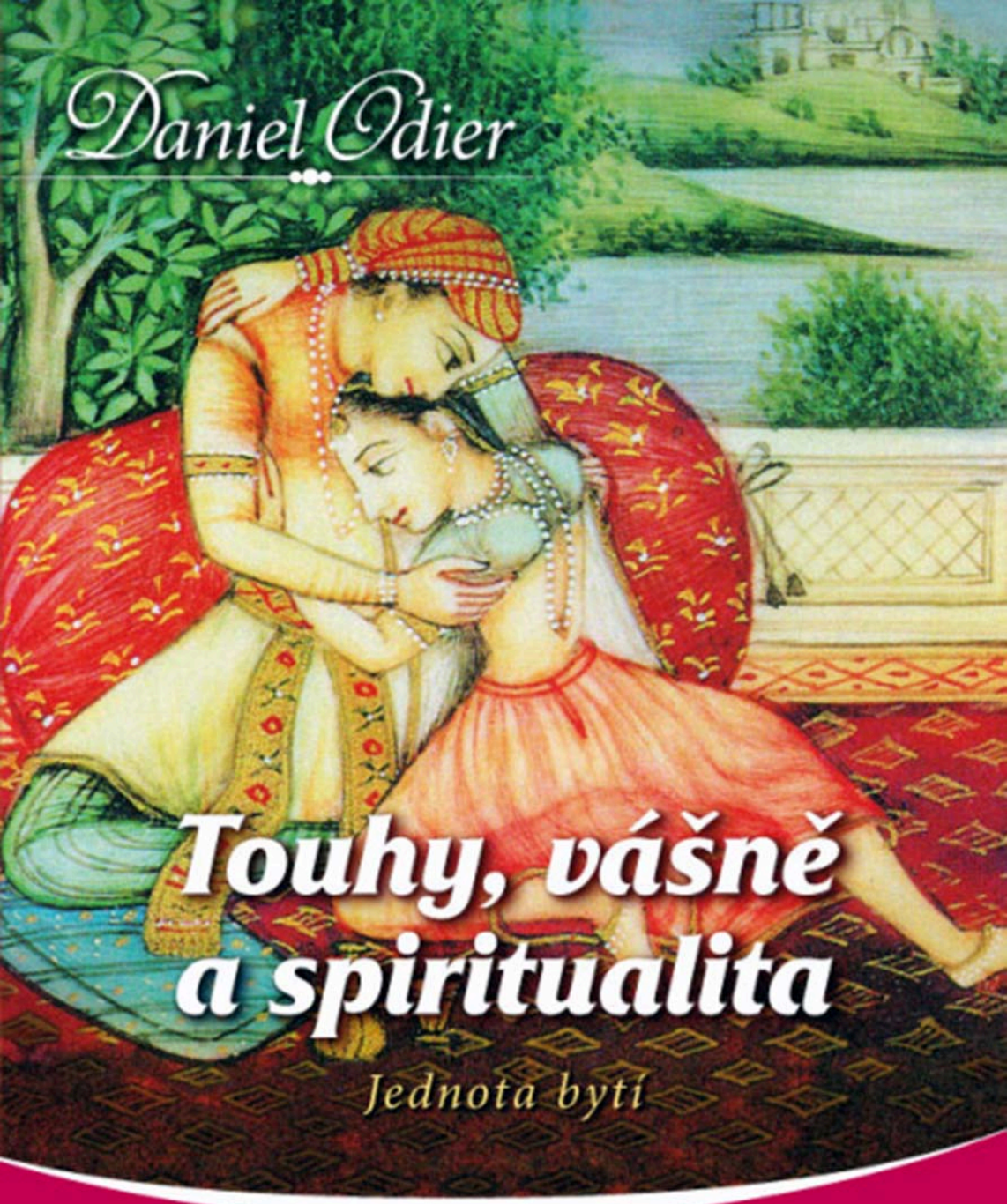
Daniel Odier

Touhy, vášně a spiritualita

Jednota bytí

MAITREA

Touhy, vášně a spiritualita

Touhy, vášně a spiritualita

Jednota bytí

DANIEL ODIER

Přeložila Lenka Adamcová

MAITREA

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Odier, Daniel
Touhy, vášně a spiritualita: jednota bytí / Daniel Odier;
z anglické verze Desire: the Tantric path to awakening přeložila Lenka Adamcová.
První vydání v českém jazyce.
Praha: Maitrea, 2015.
226 stran
Název anglické verze: Desire: the Tantric path to awakening
ISBN 978-80-7500-162-7

233-282 * 118:613.88 * 613.72 * 22/24-584.7 * 233 * 133.4 * 159.9.016.1 * 2-58
- tantra
- sexuální energie
- tělesná cvičení – hinduistické pojetí
- duchovní cvičení – hinduistické pojetí
- rituály a obřady
- mysl a tělo
- spiritualita
- pojednání

22/24 – Náboženství Dálného východu. Indická náboženství. Hinduismus. Buddhismus [5]

První anglickou verzi vydalo nakladatelství Inner Traditions International v USA v roce 2001. Originální francouzská verze byla vydána pod názvem *Désirs, passions et spiritualité*. České vydání zprostředkováno přes Montse Cortazar Literary Agency (www.montsecortazar.com). Všechna práva vyhrazena.

Daniel Odier
Touhy, vášně a spiritualita
Desire: the Tantric Path to Awakening

Copyright © Daniel Odier, 1999
English translation edition copyright © Inner Traditions International, 2001
Translation © Lenka Adamcová, 2015
Czech edition © MAITREA a. s., Praha 2015
ISBN 978-80-7500-162-7

Nejvyšším cílem poutníka je už nevědět,
o čem rozjímá. Každý člověk,
každá věc je příležitostí k cestě,
k rozjímání.
Lie-c´

Pro Geneviève

Část I.

1.

Hledání: požitkářské, nebo spirituální?

Už několik desetiletí se všemi možnými cestami snažíme osvobodit současně od svého frenetického materialismu i od otřelých náboženských tradic. Zasáhla nás vlna sexuální revoluce; návrat spirituální síly v nejrůznějších podobách nás strhává; nabídky v oblasti „osobního růstu" se množí až do bodu blouznění. Dnes máme svého šamana, svého duchovního mistra, svého terapeuta, své odbornice na čtení z křišťálové koule a tarotu, své jasnovidce a své čínské nebo tibetské lékaře, zatímco v minulosti jsme měli pouze svého rodinného lékaře a někdo svého psychoanalytika. Hnutí New Age vytvořilo vhodné prostředí pro celou řadu mezitradičních „koláží" a podařilo se mu změnit autentická mystická hnutí v ty nejnevýraznější a nejiluzornější směsice.

Naštěstí k našim břehům dorazili Tibeťané s jejich úsměvy, smyslem pro humor, důsledností a hlubokou moudrostí – a nejen oni, ale také mistři súfismu a zenoví učitelé, učitelé různých odnoží buddhismu a hinduisté či učitelé severoamerických

indiánů, kteří se ze všech sil snaží šířit své úžasné tradice v celé jejich autentičnosti.

Ty nejtajnější školy si vydláždily cestu do našich současných dnů. Adepti *dzogčchenu*, bonpové, náthové, adepti školy advaita a aghóriové jsou mezi námi. Praví mistři i šarlatáni si každý den mnou ruce; výcvikové programy a semináře probíhají jeden za druhým po celém světě. Učíme se chodit po žhavém uhlí nebo komunikovat s duchy, meditovat bez hnutí dvanáct hodin denně, upadat do transu, dýchat jako jogíni a jogínky, zaujímat pozice, objevovat své tělo a vlastní smysly, prožívat tantrický orgasmus, recitovat mantry – pokud se nechytíme do sítí sekt, stále skrytějších, nicméně všudypřítomných, aby proměnily naše sny o absolutnu do smutné odcizenosti od naší elementární svobody. Získáváme iniciace, necháváme si otevírat čakry, dráždit kundaliní, opakujeme kabalistické formule, uctíváme všechna možná božstva, rozmlouváme s anděly – to málo, co o těchto tradicích skutečně víme, přetvořené do jistého „konfekčního“, bezprostředně použitelného balíčku… ale v zásadě stále hledáme to samé: jak skloubit zkušenost života v západní společnosti s hlubším vědomím, aby nám to přineslo dokonalé štěstí a uvedlo nás v soulad s naší emocionální a smyslovou podstatou.

Chceme cestu, jež by nebyla v rozporu s naším životem, život, který by si neprotiřečil s naší cestou. Zkrátka chceme harmonické spojení spirituálního s materiálním na dostupné

cestě, takové, jež nebude příliš odcizená běžné kultuře. Chceme dosáhnout pocitu naplnění, aniž bychom museli popírat nádhernou nespoutanost života; chceme světlo a radost, jež by nás přenesly k širšímu, hlubšímu prožitku skutečnosti.

Když se rozhlédneme kolem sebe, můžeme si všimnout lidí, kteří se vrhají do požitkářského hledání rozkoše. Chtějí prožívat naplno své vášně a někdy se jim to daří. Horečně se připoutávají k materiálnímu světu a končí ve stavu chronické nespokojenosti, která je nutí podstupovat stále neurotičtější hledání. Tito lidé často bývají egoističtí; nechávají za sebou široký pás spálené země. Někdy se však přistihneme, že jim tajně závidíme, protože si představujeme, že jsou svobodní. Způsobují, že přirozená a elementární touha po rozkoši rezonuje i v nás. Jejich překypující vitalita nás zasahuje, i když předstíráme, že je odsuzujeme. Některým z nich se dostává požehnání milosti a v požitkářském potěšení objevují jemnější, zušlechtěnější životní sílu. Někteří z nich jsou bystří filozofové.

V protikladu k nim nacházíme lidi, kteří jsou fascinovaní spirituálním hledáním a jejichž cílem je očistit se od tužeb a vášní prostřednictvím snahy o omezení vlivu, který mají tyto mocné síly na jejich životy. Říká se o nich, že jsou moudří nebo na cestě k moudrosti. Hrdě o sobě prohlašují, že patří k nějaké spirituální škole. Při jejich sledování někdy můžeme vedle jejich strohosti a odříkání zaregistrovat také známky jisté chladnosti

a tvrdosti srdce a těla, známky určité absence spontánnosti. Celé jejich bytí obklopuje aureola strachu ve vztahu k sexualitě. Jako by sami sebe podrobovali příliš silným tlakům; jejich počestnost se jeví jako poněkud strojená. Jejich tolerance má své hranice, často bývají lehce fanatičtí – vše, co s nimi souvisí, nás ve skutečnosti vede k přesvědčení, že jejich vyrovnanost je pochybná. Zdá se, že by stačilo jen jedno krásné pokušení, aby je vychýlilo směrem k honbě za rozkoší, kterou tak odsuzují u ostatních. Některým z nich se podaří od vlastních vášní se odstřihnout; i oni nacházejí jistý druh milosti a spojení, které jim jejich učení přislíbila.

Naše kulturní a náboženské dědictví jako by nám říkalo, že si musíme vybrat: buď spirituální proti tělu, nebo tělo proti spirituálnímu. D. T. Suzuki, významný zen-buddhistický učenec, kdysi pronesl před svými přáteli – americkým mytologem Josephem Campbellem a psychoanalytikem Carlem Jungem – tento sarkastický komentář na adresu křesťanské tradice: „Příroda proti člověku, člověk proti přírodě; Bůh proti člověku, člověk proti Bohu; Bůh proti přírodě, příroda proti Bohu; velmi legrační náboženství!“[1]

Je výjimkou, že by nám požitkářské snahy *nebo* spirituální usilování s jeho zamítáním těla přinášely štěstí, harmonii, radost. V jazyce mystiků je téměř vždy obsažen cíl znovu sjednotit slovník vášně a lásky se slovníkem ducha, což jejich usilování dělá tak šokujícím pro puritány. V našich západních tradicích

povětšinou odsuzujeme ty, kteří jsou vášniví, ať se jedná o služebníky Boží, nebo vědce, filozofy, či umělce.

Odtržení naší senzuální a spirituální podstaty způsobuje závažné problémy příznivcům obou cest. Obvykle věnujeme určitou část svého života tomu, že se je jednu po druhé snažíme otestovat, vyzkoušet. S úsměvy zbavenými iluzí dovolujeme našim mladým lidem vyzkoušet si jejich vášeň, touhu a senzuálnost s vědomím, že jednoho dne budou jako my – unavení a z povinnosti způsobní.

Někteří lidé tvrdošíjně vytrvají ve svém hledání, a jsou tak nemilosrdně odsuzováni těmi, kdo očekávají, že se všichni přidají do jejich usedlých řad. Ve středním věku se některých lidí zmocní krátký záchvěv vášně … a pak zase padnou zpátky, vyčerpaní, protože se stali obětí všeobecného nesouhlasu. Někdy je však tato vášeň oživí a dovede je ke štěstí.

Hodně diskutovaná bývá sexuální revoluce šedesátých let. Zanechala hluboké stopy na naší společnosti, posloužila otázce postavení žen a dovolila nám otevřít se tělu a oprostit se od všemožného utajování a tabuizování v této oblasti. Dnes hovoříme otevřeně o záležitostech, k nimž by se před několika desetiletími žádný časopis podobným způsobem neodvážil vůbec přiblížit.

V éře, kdy kraluje slovo *komunikace*, kdy je možné během několika sekund získat přístup k neomezenému množství informací, si stěžujeme, že jsme ztratili kontakt s vlastním tělem a s ostatními lidskými bytostmi. Trpíme extrémní osamělostí,

trpíme tím, že už se jeden druhého nedotýkáme, trpíme „virtualizací“ svých pocitů, projevů svých emocí a naší senzuálnosti. AIDS v nás probudil takovou úroveň sexuální obezřetnosti, že v sobě naše vztahy nesou zárodky strachu a nutí nás k povrchnosti kontaktů. Naše těla jen stěží dostávají příležitost vstoupit do nezměrného prostoru kosmické hry s bezstarostností a kreativitou.

Jednoho dne dojde nepochybně k odstranění tohoto přízraku a my poznáme nové období sexuální euforie, nadšení, radosti, rozkoše. Tato velká vlna se pak také změní v klidnější vody vlivem do té doby neznámých událostí nebo jednoduše pod tíhou vyčerpání vlastní energie.

Jsme tedy odsouzeni kolísat mezi těmito dvěma cestami? Téměř každý člověk, s nímž se setkávám, v sobě nese hluboké intuitivní poznání, že ve skutečnosti existuje ještě třetí cesta. Příliš mnoho jsme trpěli fanatismem, násilím a odpíráním. Postupně se otevíráme světu a jeho rozmanitosti. V dnešní době muži i ženy hledají cestu, která tyto protiklady znovu spojí s opravdovou láskou a s přijímáním veškeré pestrosti a bohatství, jež v sobě každá lidská bytost nese.

2.

Třetí cesta

V prvních stoletích křesťanské éry tato mystická cesta, jejíž kořeny sahají minimálně do doby 3000 let před Kristem, způsobila revoluci v hinduismu a v některých buddhistických školách. V té době byly všechny tyto tradice prostoupeny poměrně přísným puritánstvím a nápadným vylučováním žen z vyšších úrovní.

Zmíněná třetí cesta se nazývá „kašmírský šivaismus". Zrodila se v údolí řeky Indu před pěti nebo šesti tisíci lety, prodělala svůj nejpůsobivější vývoj v Kašmíru a Oddijáně (sousední království) a vrcholu dosáhla mezi sedmým a třináctým stoletím po Kristu. Tibetští a čínští mistři buddhismu a Indové různých tradic přicházeli, aby se napili ze Zdroje v bezprostřední blízkosti jogínek, moudrých žen, jež vyučovaly cestu celé osobnosti, a se siddhy, probuzenými nebo dokonalosti dosáhnuvšími muži a ženami.

Tato cesta nesrovnatelné hloubky a důmyslnosti nemá nic společného s produktem, který Západ komercionalizoval pod pojmem *tantra*. Je to cesta, na níž se člověk vyvíjí

prostřednictvím senzuálnosti *a* vědomí. Stojí v protikladu jak k požitkářskému sexuálnímu konání, tak asketickému spirituálnímu usilování, protože opět sjednocuje člověka v jeho celistvosti. Právě tato učení vám zde hodlám předložit, abyste mohli zjistit, jak je uvést do praxe v prostředí každodenního života – a najít tak radost, extázi a svou jedinečnost prostřednictvím přítomnosti v realitě.

„Může být nazváno dokonalým věděním…
jestliže nejsi odevzdaný, když si užíváš hlubokého
potěšení ve světě smyslů?“

zpívá Saraha, jeden z významných buddhistických mistrů, jenž žil někdy mezi druhým a sedmým stoletím. Saraha se stal žákem jedné jogínky zkušené v umění střílení šípů do lidských srdcí. Patřila ke škole *sahadžijá* – „probuzených adeptů spontánnosti“. Navracení smyslů, tužeb, vášní, emocí a sexuality spirituální bytosti je tím nejintenzivnějším a nejodvážnějším vnitřním dobrodružstvím, které si tito mistři buddhismu, hinduismu a kašmírského tantrismu kdy dokázali představit.

Na počátku se tantrické hnutí výrazně distancovalo od puritánských ortodoxních tradic buddhismu a hinduismu. Vycházeli z něj tak významní mistři – filozofové, básníci a umělci – že tantrická kreativita hluboce ovlivnila jak různé školy buddhismu Velkého vozu, tak i hinduismus. Četní dávní mistři

diskrétně zastávali tantrické náhledy. Například védántský filozof Šankara byl tantrickým mistrem. Současné indické postavy, jako je Rámakrišna, Šrí Aurobindo, Vivékánanda a Ramana Mahariši – ti všichni byli tanrikové. Celý tibetský buddhismus je hluboce tantrický; čínský čchan je prostoupený tímto myšlením do takové míry, že jeho současná učitelka a mistr Yuan-tchao prohlašuje, že „tantrická praxe byla korunováním čchanu“[2]. *Dzogčchen* stejnou měrou ovlivnil kašmírský šivaismus a byl jím sám ovlivněn.

Křesťanství, judaismus, islám, Malý vůz buddhismu a hinduismus nás učí, že musíme touhy a vášně opustit nebo přetvořit, abychom mohli dosáhnout naplnění spirituálního cíle. Tato puritánská pozice byla historicky doprovázena částečným nebo úplným vylučováním žen z vyšších úrovní, z úrovní předávání a vyučování.

Různé tantrické školy však zcela zavrhují veškerý formalismus, dogmatismus, puritánství, zapuzování žen a existenci společenských kast. Spirituální a mystickou cestu umísťují do společenského kontextu tak, že ruší veškeré rozdíly mezi lidmi. Jsem přesvědčený, že tato hluboká revoluce vykvete do bezprecedentní kreativity v mystické, vědecké a umělecké oblasti, do kreativity, s níž každý člověk získá znovu svou celistvost v absolutním přijímání vlastní přirozenosti.

Mistři těchto škol, dalecí toho dláždit cestu, jež by opěvovala nějaké egoistické snahy o potěšení, nás s kultivovanou,

avšak hravou disciplínou vedou k tomu, abychom neoddělovali nic, co nás činí lidmi, abychom dokázali najít pronikavou cestu žití vlastních tužeb a vášní tak, že je dovedeme do bodu jejich nejvyššího žhnutí, protože „na nejzazší hranici dosahu smyslových orgánů se ego rozpouští" zpívá Saraha, připoutanost a utrpení mizí.

Právě tuto cestu – bez negace nebo transcendence – zkoumám už třicet let, nejprve s mým tibetským mistrem Kalou Rinpočhem, pak s mou kašmírskou šivaistickou učitelkou Lalitou Dévi. Od ní jsem dostal svolení předat vám tuto přímou a kosmickou cestu, cestu poznání Já (*pratjabhidžňá*).

Znovuzapojení touhy, smyslů a vášně do spirituality je jediným seriózním prostředkem proti náboženskému a sektářskému šílenství i proti všeobecnému materialismu, protože nic neděsí jejich přívržence tolik jako tato slova a žár, na nějž poukazují. Tito lidé mají posvátnou hrůzu ze všeho, co není možné kontrolovat, ovládnout nebo si to podrobit. A dnes je naší touhou, naší vášní získat absolutní svobodu, lásku a naplnění bez spoutaných rukou a nohou. Chceme za sebou nechat svou po předcích zděděnou vinu a plně přijímat tělo, jež je naší jedinou branou do nekonečné skutečnosti. Bez těla bychom nebyli ničím. S ním můžeme být vším.

Americký etnolog Gregory Bateson se také odvážil na toto spletité území, jež v dnešní době fascinuje značné množství vědců. Sestává, jak Bateson píše, ze

„zkoumání, zda existuje nějaké rozumné a opodstatněné místo pro náboženství někde mezi těmito dvěma nočními můrami (materiální a nadpřirozenou) absurdnosti. … Konvenční náhledy na mysl, hmotu, myšlení a materialismus shledávám zcela neakceptovatelnými. Zavrhuji současný materialismus stejně silně, jako zavrhuji módní dychtění po nadpřirozenu.“ [3]

3.

Stesk po jednotě

Jedna z příčin našeho utrpení pochází z přítomnosti a má své kořeny v našem nejhlubším nitru; je to jistého druhu nostalgie, stesk po jednotě, jenž občas vypluje na povrch s obrovskou silou nejen v období dětství a dospívání, ale také v dospělosti. Tento mocný pocit jednoty se světem obvykle bývá vykládán nepříznivě. Dospělí hovoří o snění s otevřenýma očima, o mentálním rozrušení, o upadání do stavů více či méně podezřelých a předurčených časem se vytratit. A právě tak tomu obyčejně také bývá.

My všichni občas procházíme tím, co bývá běžně nazýváno „krizemi“, při nichž se znovu setkáváme s tímto mocným steskem. Vše, co nás silou zaplaví, co nás přinutí pochybovat o našich dobře regulovaných životech, co nás unáší pryč, co se nás hluboce dotýká, co nás nutí uvědomovat si vlastní hranice, v nás může tento stav jednoty oživit – nebo zneklidňujícím způsobem zdůraznit jeho absenci. V průběhu těchto krizí se cítíme zranitelní, ale neobyčejně živí a právě tento pocit, že znovu pijeme z tohoto chvějivého, vibrujícího zdroje, že jsme

součástí božského pulzování, nás postrčí k uskutečnění někdy prospěšných, někdy neutrálních a jindy katastrofických činů.

Tento pocit, tato potřeba svobody, toto „opojení" nazýváme vášní, a přestože víme, že nám navrací zpátky život, spouští v nás obvykle jistý pocit viny, jenž jde ruku v ruce se společenským nesouhlasem, jako by žít znamenalo zvykat si stále víc na přidušení, na pomalou smrt. Nikdo, dokonce ani ideály počestnosti neuniknou těmto otřesům, těmto kataklyzmatům, a jestliže bývají nejčastěji mylně vykládány, je to jednoduše proto, že my všichni víme, jak je v zásadě úžasné být těmito vášněmi probuzeni ze své apatie. Ti, kdo tyto stavy milosti ztratili, jsou prvními, kdo budou odsuzovat oběti těchto vnitřních zemětřesení, a mylné chápání pokračuje dál, předávané z generace na generaci.

Moralisté hovoří o ovládání, omezování tužeb a vášní, zatímco fanatici podnikají činy směřující ke zničení těch vášnivých, nikdo však nemůže projít životem bez pociťování stravující podstaty touhy a vášně. Proč nám tyto otřesy působí tak velké utrpení? Proč se po jejich prožití často vracíme do stavu hibernace? Proč souhlasíme s placením přemrštěné ceny, kterou společnost požaduje po těch vášnivých? Není nějaká zásadní chyba ve způsobu, jak orientujeme své životy? Proč se naše ideály neshodují s naším hlubokým intuitivním věděním? Proč souhlasíme s tím, že úžas a zázraky by už neměly být základními kvalitami našich životů?

Toto zřeknutí se vlastního potenciálu má původ nejen v naší výchově, vzdělání a začleňování do společnosti, v životních obtížích, v potřebě najít si v životě své místo, ale především v našem myšlenkovém světě, v naší mytologii, v našich náboženstvích, v našich konceptech úzce svázaných s biblickými texty a naším původem. Prvotní hřích, pád a spása jsou mocnými principy vytvářejícími překážky a pocity provinění. Formují nás do našeho konceptu oddělenosti.

Vždy platilo, že ti, kdo měli moc či byli autoritami, ve všech náboženstvích, se pokoušeli udržet si své pozice tím, že se učinili nepostradatelnými, a tím, že člověku odepírali jeho vlastní svobodnou vůli a jeho možnost být spasen, protože si neuvědomoval svou schopnost přímo zacházet s božstvím nebo ještě lépe vidět božství v sobě. Tito orodovníci se ujali moci a mají v úmyslu si ji udržet. Proplétají se zákruty sociální evoluce, získávají na pružnosti, činí reformy, střídají svou image – ale v zásadě se nic nemění, protože podstata celé záležitosti zůstává nedotčená. Jsou zde, aby popírali naši jednotu s božstvím a aby z tohoto území učinili své výsadní loviště. Po několika tisících letech různých pokusů by se zdálo, že ani trest ani nebeská odměna neuspěly ve snaze dát lidem vnitřní svobodu a naplnění, po nichž dál touží.

Jestliže však přestaneme pověřovat mocí a silou někoho jiného, osvobodíme se od absurdních očekávání, že nás někdo jiný spasí. To vyvolává bezprostřední pocit prostoru a klidu,

díky nimž začínáme být schopni prozkoumat situaci a vzít záležitosti vlastního potenciálu svobody zpátky do svých rukou.

Použil jsem tuto cestu jednotou bytí neboli existence, abych ukázal, do jaké míry nejen velké svrchované cesty tibetského buddhismu, mahámudry a *dzogčchenu*, ale také cesty původního čínského buddhismu neboli čchanu – cesty, jejichž počátky jsou úzce spojeny se siddhy z Kašmíru a Oddijány – směřovaly k tomuto naprostému přijímání absolutní podstaty lidské bytosti při zkoumání třetí cesty poznamenané vlivem tantry.

Prostřednictvím těch nejhlubokomyslnějších textů tantrické tradice, pomocí rozhovorů s těmi, kdo následují tuto cestu, prostřednictvím dotazování těch, s nimiž se setkávám v tantrickém/čchanovém centru, a pomocí představení cvičení a praktik tantriků různých škol vám nabízím doprovod na cestě, jež vám možná umožní potvrdit intuici nebo naději, kterou si většina z nás v sobě nese – že skutečně existuje cesta sjednocující celistvost lidského prožívání beze strachu a tabu, s radostí, potěšením, láskou a naplněním.

Část II.

4.

Síla ženy

Kašmírský šivaismus stojí v opozici proti indické tradici, protože nerozeznává kasty a nesouhlasí s tím, aby mystická učení a blízký kontakt s posvátnými texty byly vyhrazeny pouze pro jednu z těchto kast – pro bráhmany. Nesouhlasí také s jakoukoli diskriminací mezi muži a ženami a s veškerými společenskými nebo etnickými diskriminacemi obecně. Nejen, že ženy mají přístup k učením, ale v Kašmíru vždy panovalo přesvědčení, že jejich schopnosti jsou hlubší a přímější než schopnosti mužů. Do této tradice tudíž patří velký počet jogínek a moudrých, vzdělaných žen, které slouží bohům prostřednictvím provádění svého umění, hloubkou své praxe nebo svou životní silou, což jim vše dovoluje proniknout do těch nejhlubších mysterií. Navjivan Rastogi, významný odborník na kašmírský šivaismus, na toto téma píše:

> Možná nebude zcela od věci spojit tento význačný důraz na aspekt Šakti (v karma systému kašmírského šivaismu) se spirituální aktivitou vyvíjenou ženami – mistry. Důležitost úlohy,

> jakou ženy v pozici mistrů hrají, je možné posoudit podle skutečnosti, že se o tomto systému říká, že se zrodil z úst jogínek (ženských asketů).[4]

Jogínky se stejně jako všechny ženy u Kašmířanů těší obrovské úctě. Neexistuje ani jediný text, v němž by byla jejich hodnota snižována. Často jim bývá přisuzována úloha mateřství a cyklického vnímání věcí, charakteristika tantrismu, stejně jako role učení spojeného s bezprostředně poznatelnou skutečností – takového, jež ví, jak se vyhnout pastem zbytečné filozofické sofistikace a přitom dosáhnout té největší hloubky.

Říká se také, že úzké spojení tantrismu s realitou namísto iluzorních konceptů sdílených některými buddhisty (z nichž je nutné vyloučit čchan a jógačáru) a védánty je částečně důsledkem ženského vnímání. Pro jogínky neexistuje absolutně žádná filozofie, která by nebyla pochopitelná a jasně předatelná všem lidem. Žádné rituály, dogmata, přesvědčení ani předsudky neizolují jejich následovníky a následovnice od zbytku světa.

Síla ženy nachází svůj původ v legendárních příbězích, kde se praví, že bohové měli problémy s objevením se gigantického falu, jenž se pustil do ničení ráje. Tento černý kamenný *lingam* ničil lesy a paláce, prorážel jezera, drtil hory a kopce. Bohové proti němu vyslali své armády, žádná síla však nedokázala této situaci učinit přítrž. Pak si bezmocní bohové vzpomněli

na Velkou bohyni, kterou z ješitnosti dosud opomíjeli. Šli a poklonili se před ní, odčinili své chování a jednomyslně uznali její nadřazenost – pod podmínkou, že ukončí destruktivní působení *lingamu*. A tak se Velká bohyně projevila na nebesích, uchopila obří falus a vsunula ho do sebe, kde on prožil takovou rozkoš, že naprosto ukonejšila jeho ničivé šílenství.

Od té doby se v tantrismu říká, že žena představuje sílu a že muž ztělesňuje schopnost úžasu, obdivu. Hymnus na bohyni *Saktisangama tantra* uctívá tuto tvůrčí sílu:

Žena je stvořitelkou univerza,
univerzum je její podoba;
žena je základem světa,
ona je pravou podobou těla.
Jakákoli podoba, kterou na sebe bere,
ať je to podoba muže, nebo ženy,
je podoba nejvyšší.
V ženě spočívá podoba všech věcí,
všeho, co žije a co se pohybuje na světě.
Není drahokamu vzácnějšího, než je žena,
není stavu vyššího, než je stav ženy.
Není, nebyl ani nebude žádný úděl
rovný údělu ženy;
není žádné království, žádné bohatství
srovnatelné se ženou.

Není, nebylo, ani nikdy nebude
žádné posvátné místo, jako je žena.
Žádná modlitba se nevyrovná ženě.
Není, nebyla ani nikdy nebude
žádná jóga srovnatelná se ženou,
žádná mystická formule ani asketismus,
jež by byly srovnatelné se ženou.
Nejsou, nebyla ani nikdy nebudou
žádná bohatství hodnotnější, než je žena.[5]

5.

Jsme tím, co hledáme

Kašmírské myšlení je formulováno v několika jednoduchých tvrzeních:

- Ty jsi Šiva-Šakti.
- Šiva-Šakti je Já.
- Univerzum je hrou tvého vědomí.

Z toho přirozeně vyplývá, že neexistuje žádné poskvrnění, žádné očištění, žádné božství mimo Já; žádná praxe, žádný rituál a nic odděleného od nás, čeho bychom měli dosahovat. Vědomí je celistvostí; celistvost je vědomím. Veškeré usilování se zaměřuje směrem do nitra s cílem umožnit vynoření se tohoto neroztříštěného, dokonalého a neměnného vědomí, jež je rozpoznávané v každém z nás. Náhle neexistuje žádný prostředník, vzdálenost ani oddělenost. Usilování se tedy stává záležitostí osvobození vědomí od zamlžení, jež nás vedou k přesvědčení, že jsme oddělené, osamělé a nehodné bytosti.

I v případě, že nejsme posedlí božstvím – jež v podstatě není ničím jiným než obrazem našeho absolutního Já – zjišťujeme prostřednictvím tohoto usilování, že jednota, po níž toužíme, je v nás už přítomná. Následuje úplné osvobození těla a mysli, harmonie, hluboká radost, o jejímž prožívání každá lidská bytost sní, protože každý ví, že štěstí není závislé na hromadění moci nebo majetku. „Jsi tím, co hledáš," říkají tantričtí mistři.

Úsilí o toto dokonalé štěstí prosté dogmat a náboženských přesvědčení, podřízenosti kněžstvu a naději, že dostaneme požehnání od druhých, je předmětem hledání každého člověka. Jedná se o světskou cestu *par excellence*. Jednoduše chceme nezávislost, harmonii a trvalou a hlubokou radost z prožívání světa, kterou nedokáže poskvrnit žádný strach nebo úzkost.

Záměr je jednoduchý. Mohou ho sdílet všichni lidé, ať jsou to materialisti, nebo jsou k němu přitahováni spiritualitou, protože tato touha po štěstí je vlastní každému. Jeho dosažení je obtížné, protože jeho podoba nebude ani v nejmenším romantická. Tato touha po štěstí je založená na přijetí vlastní osamělosti, díky níž si uvědomíme, že jsme spojeni se vším.

Přináležení k různým skupinám často vytváří jistý druh narkózy, jež nám dává iluzi sdílení něčeho, co schází všem členům skupiny jako jednotlivcům – úplnosti. Náš nejvýznamnější strach – strach ze zániku, z bytí ničím – nám brání uvědomit si, že když se domníváme, že jsme něčím konkrétním, a tudíž izolovaní, pak se stáváme pouze tím a ztrácíme zbytek. Přijetím

skutečnosti, že jsme ničím, získáváme svět. Tento logický vývoj je klíčem k tantrickému nahlížení a k tvůrčí roli tužeb a vášní, jež jsou prostřednictvím naší smyslovosti vnímány jako nejrychlejší poslové, kteří nás dovedou k Já. Musíme se však shodnout na způsobu, jak tantrikové nahlížejí touhy a vášně a jak absolutním způsobem je prožívají.

První otázka, kterou je potřeba si položit, zní: „Je možné prožít celý náš život s vášní, a vyhnout se tak otřesům vášně vstupující do života, jenž ji předtím potlačoval? Mnoho rozumných lidí by odpovědělo, že vášeň nevyhnutelně vede k utrpení. Konec konců slovo vášeň (angl. *passion*) má původ v latinském *passio*, což znamená „utrpení".

Jedná se o pokřivený náhled, jemuž jsme vystavováni od velmi raného věku. K němu se přidává skutečnost, že ti, kdo se snaží prožívat trvalou vášeň, se obvykle spálí, trpí a jejich snaha zeslábne. Postrádáme tedy jakékoli přesvědčivé zdroje a rozhodujeme se, že je prozíravější vstupovat do vášnivých sfér pouze v těch krátkých, nevyhnutelných okamžicích, kdy nás přemohou, a po tomto krátkém setkání se od těchto rezervoárů života beznadějným, zoufalým způsobem zase vzdalujeme.

Tyto prudké a intenzivní změny nás vyčerpávají. Tantrické vnímání se oproti tomu skládá z kontinuálního prožívání.

My všichni jsme prožili pár vteřin nebo několik hodin onoho hlubokého vnitřního chvění existence. Prozkoumáme-li svou minulost, vzpomeneme si, že v dětství nebo v dospívání

jsme byli plně spojeni se světem. Vzpomínka na toto extatické souznění s nějakým člověkem nebo objektem nám pomůže pokročit dál na cestě k přijetí vášně existence.

Čím víc se nořím do tantrismu, tím víc cítím, že i v naší kultuře je možné najít stopy této svobody, tohoto návratu ke zdroji existence, k jednoduchosti, k základnímu prožitku *Já jsem*, který mohou všichni lidé sdílet. Nemám nejmenší pochybnosti, že tento způsob proplouvání ke svobodě a prvotní extázi prostřednictvím smyslů, touhy a vášně může nalézt ozvěny ve všech tradicích, pokud jsou chápány do hloubky.

Když jsem se rozhodl ponořit se do kašmírské tradice, bylo to jednoduše proto, že se mi to jevilo jako nejpřímější cesta. Do jisté míry ji následuji také proto, že byla zosobněna ženou, jogínkou Lalitou Dévi. Spatřuji v této tradici projev úcty vůči naší nejstarší uchovávané vzpomínce, vůči božství ženy, a také hold dnešní ženě, jež si toto božství nese v sobě a je schopná předávat hluboký pocit tohoto božství citlivým a úžasem naplněným mužům, které přijme do svého těla.

Principy kašmírské cesty ve vztahu ke smyslům, touhám a vášním vám tedy představuji s nadějí, že bych tuto vzpomínku mohl oživit v těch, kdo patří k jiným tradicím, aby se ve svých vlastních zdrojích mohli setkat s touto pozoruhodnou životní silou a začlenit ji do svých každodenních životů s úplnou přítomností v realitě.

6.

Dech: brána k naší smyslovosti

Má-li přítomnost v pocitech, emocích a myšlenkách dosáhnout naplnění, vše musí začít uvědomováním si dechu. Místo abychom se věnovali od začátku dechovým cvičením, radí nám tantričtí mistři začít si uvědomovat způsob, jak dýcháme. Tento vědomý počin dech uklidní a prohloubí. Neexistují žádné nové návyky, které by bylo nutné se učit a věnovat jim pozornost, protože mistři jsou přesvědčeni, že počínaje nevědomím není možné nic hlubšího rozvíjet.

Když jsme si začali být vědomi způsobu, jak dýcháme, můžeme svému dechu dovolit najít si patřičné místo a své naplnění s velmi pozvolným podporováním úplného dýchání – za podmínky, že je tento proces založený na vynoření se vědomí, a nikoli na představě „dělání něčeho“, používání nějaké techniky k dosažení určitého efektu. V tantrické józe není nic podnikáno za účelem získání nějakého budoucího uspokojení. Naopak nabízí „praktiky“, jejichž plody jsou